

מסדר החינוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

גליונות לעירון בפרשת השבוע
בעריכת נחמה ליבוביץ
שנת העשרים ושמונה

78

נקב (תשכ"ט)

ט א' - כ"ט ר א' - י"א

א. שאלות מבנה וסגנון:

1. מה הקשר בין ט א-ז לבין כל הספור הבא אחריו? ומה פירושו הו"ו שבאה בראשית פסוק ח'?

2. הסוה את ספור שריפת העגל בפרקנו למסופר בפרשת העגל בשמות:

שמות ל"ב כ'	דברים ט' כ"א
ויקח את העגל אשר עשו וישרף באש ויטחן עד אשר דק ויזר על פני המים וישק את בני ישראל	ואת חטאתכם אשר עשיתם - את העגל - לקחתי ואשרף אותו באש ואכות אותו טחון היטב עד אשר דק לעפר ואשלך את עפרו אל הנחל דיורד מן ההר

התוכל להסביר את סבת השינויים? (שיב לב לכך, ש"העגל" המובא בשמות כמושא בא בפסוקנו בתפקיד תחבירי של תמורה בלבד.)

3. הסוה - בדברים ט' ט': בעלותי ההרה לקחת לוחות האבנים...

ואשב בהר ארבעים יום לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי

שמות כ"ד י"ב: ...עלה אלי ההרה והיה שם ואתנה לך את לוחות האבן...

י"ח: ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה

והסוה גם דברים ט' י"ח: ואתנפל לפני ה' כראשונה ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי.

שיט לב: אותו דבר המובלט בדברים הבלטה יתירה ("לחם לא אכלתי") אינו מוזכר בפרקנו. בדבריו כלל. התוכל לתת סבה לכך?

ב. שאלות ודיוקים ברש"י:

1. י"ח ד"ה ואתנפל לפני ה' כראשונה:

שנ' (שם' ל"ב ל') "ועתה אעלה אל ה' אולי אכפרה" באותה עליה בתעבתי ארבעים יום, נמצאו כלים בכ"ט באב, שהוא עלה בי"ח בתמוז; בו ביום נתרצה הקב"ה לישראל ואמר למטה (שם' ל"ד א') "פסול לך שני לוחות", עשה עוד מ' יום, נמצאו כלים ביום הכפורים, בו ביום נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ואמר לו למשה סלחתי כדברך*. לכך הוקבע למחילה ולסליחה...

(א) הסבר מבין לרש"י שאותם ארבעים יום המוזכרים כאן בפ' י"ח אינם אלה שעלה בהם לקבל את הלוחות השניים?

× (ב) *למלים אלה מעיר ברלינר (בהוצאתו של רש"י: "זכור לאברהם") הם דברי תנחומא בעצמו ולא דברי הכתוב כקושית רבי. הסבר מהי "קושית הרבים" ומהו ישובו של ברלינר?

2. ט' כ' ד"ה ובאהרן התאנף ה': לפי ששמע לכם. מה קשה לו?

ג. י' א' - פסל לך שני לוחות... ועשית לך ארון עץ

ב' - ואכתב על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים אשר שברת ושמתם בארון.

רמב"ן ד"ה וטעם ועשית לך ארון עץ

שתשים הלוחות בתוכו בעת שתרד. והיה הארון הזה כולו עץ, רוא והמכסה אשר עליו מלמעלה, כמנהג בכל הארונות. והיו הלוחות שם עד שנעשה המשכן, ואז עשו הארון המצופה זהב והכפורת אשר עליו זהב סהור, ולא אמר לו כן בלוחות הראשונים, לפי שהיה גלוי לפניו שישברם.

ר' אברהם מנחם רפ"א כפורטו: מנחה בלולה: ד"ה ושמתם בארון: הוא היה לשעה, שאח"כ הוטמו הלוחות בארון שעשה בצלאל.

ד"ה ושמתם בארון: כדי שלא יהיו מצויות בידך לשברם.

(עקב תשכ"ט)

- ר' חיים אבן עטר - אור החיים. ד"ה בעת ההיא... פסל לך:
 לפי שלושת הראשונים מעשה אלוקים המה ולא מעשה ידי משה. ואחר שנעשה העגל לא היו ראויין ללוחות כאלה, ואמר ה' למשה שיפסול אותם מדברים שהם מתייחסים אליו, לשלול המתייחסים לא-ל עליו, שהם הראשונים; וגמר אומר "ועשית לך ארון עץ" פירושו: לצד שהם מעשה ידי אדם צריכין מקום מוכן להנחן בו, מה שלא צוה ה' כן לעשות ארון ללוחות הראשונים; והטעם כי הם עומדים עדיין בעצמם ולא היו צריכין ארון, לבד מארון שעשה בצלאל.
- 1) מה הקשי המשותף לשלושת הפרשנים הנ"ל?
  - 2) מה ההבדל ביניהם בישוב הקשי הנ"ל?
  - 3) פרש את דברי בעל אור-החיים המסומנים בקו.
  - 4) בעל אור-החיים מביא בהמשך דבריו ראייה מלשון פסוקנו להוכיח את דעתו בדבר ההבדל בדרגת לוחות ראשונים ושניים. - מה ההוכחה מלשון הכתוב?

ד. ג' ואעש ארון עצי שטים

ר' אברהם רפ"א מפורט: מבחנה בלולה: ד"ה ואעש ארון.
 נראה לי שלא שינה מצות ה', כי ה' ית' דבר אליו כיועץ והוא עשה כאומן. וזה כי היועצים יבואו מתכלית הענינים אל ראשיתם והפועלים בהיפך.

- 1) מה הקשי בפסוקנו שאותו רצה לישב?
- 2) הסבר את דבריו המסומנים בקו.

ה. י' ר' ובני-ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה.

1. ראב"ע ד"ה מבארות בני יעקן מוסרה
 ...לפי דעתי כי מ"בארות בני יעקן איבנו "בני יעקן", גם "מוסרה" איבנו "מוסרות", רק "קדש" יקרא "בארות בני יעקן", ושם מדבר הר ההר "מוסרה" ורבים כן, הלא תראה הכתוב אמר "מדבר שור" ובפסוק אחר "מדבר איתם".

הרלב"ג ד"ה מבארות בני יעקן ומוסרה
 רצונו לומר: מבארות בני יעקן וממוסרה

- (א) מה קשה לשניהם?
- (ב) למה יכוון הראב"ע באומרו "ורבים כן"? מי הם "הרבים"?
- (ג) כניין לראב"ע שמדבר שור ומדבר איתם אחד הם?

2. הרכסים לבקעה ד"ה מבארות בני יעקן:
 מזכיר מסע זה ביחוד מתוך יתר טבעה המסעות, כדי להזכיר לישראל על פי דרכו חסדי המקום בכל לכתם במדבר, שלא צמאו בחרבות הוליקם, כי בבני יעקן מצאו בארות מים, לכן קראם כאן "בארות בני יעקן"...

- (א) מה קשה לו בפסוקנו? (שים לב: שני קשיים מתורצים בדבריו)
- (ב) מה הם טבעה המסעות שעליהם ידבר?
- (ג) היכן מצינו בפרקנו עוד פסוק שבו מצויה אותה מגמה שמצא אותה בעל הרכסים לבקעה בפסוקנו?

ר. י' י' ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים ארבעים יום וארבעים לילה וישמע ה' אלי גם בפעם ההיא.

רמב"ן ד"ה ואנכי עמדתי בהר:

על דעת רבותינו יאמר, שעמד בהר כשעלה שם ושני הלוחות בידו כימים הראשונים של הלוחות הראשונות - ארבעים יום וארבעים לילה - וישמע ה' אלי גם בפעם השלישית, כי עבר ה' על פניו ויקרא ה' ה' אל רחום ורחון וכו', ובקש ממנו "וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלחנו" ונענה ואמר: "קום לך למסע לפני העם ויבואו ויירשו את הארץ". וזהו (שם) "ל"ד י' "וראה כל העם אשר אתה בקרבך את מעשה ה' כי נורא הוא אשר אני עושה עמך".

הרמב"ן מדבר כאן על שמיעת ה' לתפילת משה בפעם השלישית. לאילו שתי פעמים ראשונות יכוון הרמב"ן ועל מה התפלל משה בכל אחת מהן?

קטובות יש לשלוח לנחמה ליבוביץ קרית משה ירושלים.